

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

AHMET ARSLAN -TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:24739/04)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

22 Eylül 2009

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (24739/04) no'lu davanın nedeni (T.C. vatandaşı) Ahmet Arslan'ın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 30 Aralık 2003 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul Barosu avukatlarından S. Epçeli tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1979 doğumlu olup Charenton-le-Pont'da ikamet etmektedir.

8 Ekim 1998 tarihinde, yasadışı örgüt DHKP-C'ye (Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi) karşı yürütülen bir operasyon çerçevesinde başvuran, İzmir Emniyet Müdürlüğüne bağlı polis ekipleri tarafından yakalanarak gözaltına alınmıştır. Tutanaklara göre, ilgili şahıs üzerinde yaklaşık üç kilo ağırlığında bir saatli bomba, bir zaman sayacı, iki pim ve bir cep telefonu bulunmuştur.

Başvuran, 10 Ekim 1998 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne sevk edilmiş ve tekrar İzmir Emniyet Müdürlüğü'ne döndüğü 13 Ekim tarihine kadar orada kalmıştır.

Başvuran, İstanbul'a sevk edilmeden önce bir doktor tarafından muayeneden geçirilmiş ve bedensel hiçbir lezyon tespit etmeyen doktor ilgili şahsın uçakla seyahat etmesinde tıbbi yönden bir sakınca olmadığını bildirmiştir.

13 Ekim 1998 tarihinde, yüzleştirme ve kimlik tespiti için bir tutanak düzenlenmiştir. Bu tutanağa göre, başvuran, yasadışı örgütün başka bir üyesiyle yüzleştirilmiş ve bu kişi başvuranın örgüt üyesi olduğunu doğrulamıştır.

Aynı tarihte, ilgili şahıs bir doktor tarafından muayene edilmiş ve vücudunda hiçbir darp ve yara izine rastlanmamıştır.

14 Ekim 1998 tarihinde, başvuranın rehberliğinde ve kendisiyle birlikte olay yerine gidilerek konuyla ilgili tutanak düzenlenmiştir.

Sorgulamalar 14 Ekim 1998 tarihine kadar sürmüştür. Gözaltı sırasında bir avukat tarafından temsil edilmeyen ilgili şahıs, DHKP-C üyesi olduğunu kabul etmiş ve bu örgüt adına katıldığı eylemleri ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır.

Aynı gün, hiçbir anomali belirlenemeyen bir tıbbi muayeneden sonra başvuran, ifadesi alınmak üzere İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığına sevk edilmiştir. İlgili şahıs, bu vesileyle yasadışı örgüte üye olduğunu kabul etmiştir. Bu duruşma sırasında başvurana, kendisinin ve aynı polis operasyonunda tutuklanan diğer kişilerin gözaltındayken verdiği ifadeler ile kimlik tespiti tutanakları okunmuştur. Başvuran, gözaltındayken verdiği ifadeyi kısmen doğrulamış ve kendisine isnat edilen suçların bir bölümünü bazı değişiklikler ve

açıklamalar yaparak kabul etmiştir. Başvuran ayrıca, gözaltı sırasında baskı gördüğünü ve kötü muameleye maruz kaldığını ileri sürmüştür.

A. Başvuranın kendisini gözaltına alan polis memurları hakkındaki şikâyeti

14 Ekim 1998 tarihinde başvuran, kendisini gözaltına alan polis memurlarının işkence uyguladığı gerekçesiyle haklarında suç duyurusunda bulunmuştur.

22 Ekim 1998 tarihinde, İzmir Cumhuriyet Savcısı başvuranın iddialarını destekleyen hiçbir somut delil bulunmadığı gerekçesiyle takipsizlik kararı almıştır.

3 Mayıs 1999 tarihinde, tıbbi raporları esas alan Fatih Cumhuriyet Savcısı verilen bu takipsizlik kararını benimseyerek dava dosyasını kapatmıştır.

Başvuran, takipsizlik kararlarına itiraz etmemiştir.

B. Başvuran hakkında başlatılan cezai takibat

14 Ekim 1998 tarihinde başvuran, İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakimi önüne çıkarılmıştır. Savcılığa verdiği ifadeyi tekrarlayan başvuran, pişman olmadığını söylemiştir. Bunun üzerine hakim tutuklanmasına karar vermiştir.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, 3 Kasım 1998 tarihli iddianamesinde başvurunu yasadışı örgüt üyesi olmakla suçlayarak Türk Ceza Kanunu'nun 168. maddesinin 2. fıkrası gereğince mahkûm edilmesini istemiştir.

Başvuran, aynı yasadışı örgütün üyesi olan diğer yirmi kişinin de karıştığı bu dava kapsamında yargılanmak üzere İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi («Devlet Güvenlik Mahkemesi») önüne getirilmiştir.

29 Ocak 1999 tarihinde görülen duruşmada, avukatı tarafından temsil edilen başvuran, kendisi hakkındaki suçlamaları reddetmiş ve gözaltı sırasında işkence gördüğünü ileri sürmüştür.

14 Nisan 1999 tarihli duruşmada Devlet Güvenlik Mahkemesi, suç delillerini okutmuştur. Başvuran, kendisine isnat edilen suçlamaları bir kez daha inkâr etmiştir. Bu duruşma sonrasında DGM, dosyadaki unsurları ve delil durumunu göz önüne alarak ilgili şahsın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 18 Haziran 1999 tarihinde Anayasa'nın 143. maddesinde değişiklik yaparak, askeri yargıçları Devlet Güvenlik Mahkemeleri bünyesinden çıkarmıştır.

22 Haziran 1999 tarihinde, DGM'lerle ilgili kanun üzerinde bu yönde yapılan yasal değişiklikler sonrasında, başvuranın davasına bakan DGM'nin bünyesinde yer alan askeri yargıç sivil yargıçla değiştirilmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi, 25 Haziran 1999 ile 10 Temmuz 2002 tarihleri arasında on dört duruşma yönetmiştir. Bu dönem içerisinde DGM, dosyadaki unsurları, delil durumunu, isnat edilen suçların niteliğini ve tutukluluk tarih ve süresini göz önüne alarak başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

25 Haziran ve 25 Ağustos 1999 tarihlerinde, mahkeme heyeti tanıkları dinlemiştir. Başvuran, bu süreçte iki kez söz almış ve suçsuz olduğunu iddia etmiştir.

15 Kasım 2000 tarihinde görülen duruşmada, savcılık nihai iddialarını sunmuş ve başvuranın mahkûm edilmesini istemiştir.

16 Mayıs 2001 tarihinde ilgili şahıs, bir kez daha beraatını talep etmiş ve avukatıyla görüşemediğini ileri sürerek savunmasını hazırlamak üzere ek süre istemiştir. Başvuranın bu talebi mahkeme tarafından kabul edilmiştir.

10 Temmuz ve 25 Ağustos 2002 tarihlerinde, başvuranın avukatı suçlamaların esasıyla ilgili savunmasını açıklayarak müvekkilinin beraatını talep etmiştir. Avukat, başvuranın gözaltı süresinin AİHS'nin hükümlerine ve AİHM'nin içtihadındaki zorunluluklara aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Avukat ayrıca, müvekkilinin gözaltı sırasında zorla ve baskı altında ifade vermiş olması dolayısıyla bu ifadelerin delil unsuru olarak kabul edilemeyeceğini savunmuştur.

Devlet Güvenlik Mahkemesi, 25 Ekim 2002 tarihinde başvuranın da aralarında bulunduğu yirmi bir sanık hakkında kararını vermiştir. DGM, başvurunu kendisine isnat edilen suçlardan dolayı suçlu bulmuş ve Türk Ceza Kanunu'nun 168. maddesinin 2. fıkrası uyarınca on beş yıl hapis cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme karar gerekçesinde, dava dosyasındaki unsurları ve bilhassa başvuranın gözaltı sırasında Cumhuriyet Savcısı ile nöbetçi hakim önündeki beyanlarını ve aynı şekilde tutuklama, olay yeri inceleme, kimlik tespiti ve yüzleştirme tutanaklarını esas aldığını bildirmiştir. Mahkeme ayrıca, başvuranın bir dizüstü bilgisayar aracılığı ile yasadışı örgütle daimi temas halinde olduğunu da tespit etmiştir.

8 Aralık 2002 tarihinde, başvuran kararı temyize götürmüştür.

1 Temmuz 2003 tarihinde görülen duruşma sonrasında Yargıtay, ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararın yargılama usulü kuralları ile kanunlara uygun olduğuna hükmederek, temyiz edilen kararı onamıştır. Yargıtay özellikle ilk derece mahkemesi tarafından dikkate alınan delil unsurlarının soruşturma sonuçlarıyla tutarlı olduğunu kaydetmiştir.

Bu karar, 2 Temmuz 2003 tarihinde başvuranın avukatının gıyabında ilan edilmiştir.

Yargıtay kararı, 14 Ağustos 2003 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi kaleminde tarafların kullanımına sunulmuştur.

HUKUK

I. AİHS’NİN 6. MADDESİNİN 1. VE 3. PARAGRAFLARININ İHLÂL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, AİHS’nin 6/3 maddesinin c) fıkrasıyla bağlantılı olarak 6/1 maddesine atıfta bulunmakta ve gözaltındaki ilk sorgulama sırasında avukat yardımından yararlanamaması nedeniyle savunma hakkının ihlal edildiğini öne sürmektedir.

Hükümet, altı aylık süreye uyulmadığı gerekçesiyle AİHM’nin bu şikâyeti reddetmesini istemektedir. Hükümet, esasen bir yargılamanın adil olup olmadığının belirlenmesi için yargılamanın bütünüyle ele alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Hükümet konuyla ilgili olarak, ilk sorgulama sırasında başvuranlara uygulanan avukat erişimi kısıtlamasının AİHS’nin 6. maddesi tarafından teminat altına alınan adil yargılanma hakkını ihlâl niteliği taşımadığını savunmaktadır. Buradan yola çıkan Hükümet, başvuranların İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi ve Yargıtay önünde bir avukat tarafından temsil edildiklerinin dikkate alınması gerektiğini ve bu nedenle başvuranın adil yargılanma hakkının ihlâl edilmediğini kaydetmektedir.

AİHM, 14 Ağustos 2003 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi kaleminde tarafların kullanımına sunulan 1 Temmuz 2003 tarihli Yargıtay kararının AİHS’nin 35/1 maddesi anlamında iç hukuktaki nihai karar olduğunu not etmektedir. AİHM, ilgili şahsın başvurusunu 30 Aralık 2003 tarihinde yani nihai karar tarihinden itibaren altı ay içinde yaptığını gözlemlemektedir. AİHM ayrıca, yapılan şikâyetin AİHS’nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka bir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını kaydetmektedir. Bu itibarla başvurunun kabuledilebilir ilan edilmesi uygun olacaktır.

AİHM, davanın esası hakkında, *Türkiye aleyhine Salduz davası* ([GC], n° 36391/02, prg. 45-63, 27 Kasım 2008) kararına atıfta bulunmakta ve aynı gerekçelerle mevcut davada da AİHS’nin 6. maddesinin 3 c) paragrafının 6. maddenin 1. paragrafıyla bağlantılı olarak ihlâl edildiği sonucuna varmaktadır. AİHM, Hükümetin bu davada farklı bir sonuca varmaya yetecek nitelikte inandırıcı hiçbir unsur veya delil sunmadığını kaydetmektedir.

II. AİHS’NİN DİĞER MADDELERİ HAKKINDA

Başvuran ayrıca, AİHS’nin 3. maddesinin, 5. maddesinin 1 c), 2, 3 ve 5. fıkralarının, 6. maddesinin 1, 2 ve 3 d) fıkralarının, 8., 13. ve 14. maddelerinin ihlâl edildiğini ileri sürmektedir.

AİHM, dile getirilen şikâyetleri başvuranın sunduğu şekliyle incelemiştir. Elinde bulunan tüm unsurları dikkate alan AİHM, sözkonusu iddialar hakkında yetkili olduğu ölçüde, AİHS tarafından teminat altına alınan hak ve özgürlüklerin ihlâl edildiğini gösteren herhangi bir olgu bulunmadığını gözlemlemiştir. Dolayısıyla AİHM, başvurunun bu bölümünün AİHS’nin 35. maddesinin 4. paragrafı uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

III. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

Başvuran 5.000 Euro maddi tazminat ve 5.000 Euro manevi tazminat talep etmektedir. Başvuran yargılama masraf ve giderlerine ilişkin 7.874 Euro talep etmektedir. Başvuran kanıtlayıcı belge niteliğinde avukatlık ücretini gösteren fatura ile İstanbul Barosunun avukatlık ücret tarifesini ve posta giderlerini gösteren makbuzları sunmaktadır.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

AIHM tespit edilen ihlal ile öne sürülen maddi tazminat arasında hiçbir illiyet bağı kuramamakta ve bu talebi reddetmektedir. AIHM buna karşılık, hakkaniyete uygun olarak başvurana manevi tazminat başlığı altında 1.000 Euro ödenmesini kararlaştırmaktadır.

AIHM, AIHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştığında, ilke olarak en uygun telafi yolunun, başvuran için, sözkonusu hükmün gerekleri yerine getirilmiş olsaydı başvuranın içinde bulunacağı duruma olabildiğince tekabül eden bir durum yaratmak olduğu kanaatindedir (Bkz. sözü edilen Salduz, Teteriny-Rusya kararı no: 11931/03, 30 Haziran 2005, Jelcic-Bosna Hersek no: 41183/02 ve Mehmet ve Suna Yiğit-Türkiye kararı no: 52658/99, 17 Temmuz 2007). AIHM bu ilkenin bu başvuruya uygulanabileceği görüşündedir. AIHM sonuç itibarıyla en uygun telafi yönteminin başvuranın, talep etmesi halinde, AIHS'nin 6/1 maddesindeki gereklilikleri karşılayacak şekilde yeniden yargılanması olacağı kanısındadır (Bkz. *mutatis mutandis* Gençel-Türkiye kararı no: 53431/99, 23 Ekim 2003).

AIHM yargılama masraf ve giderlerine ilişkin, AIHM önündeki temsil giderleri için Avrupa Konseyi tarafından adli yardım başlığı altında verilen 850 Euro düşülmek kaydıyla başvurana 1.000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

AIHM gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini ifade etmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Gözaltında avukat bulundurma hakkından yararlanılmadığı yönündeki şikayete ilişkin başvurunun *kabuledilebilir*, bunun dışında kalan şikayetlerin *kabuledilemez olduğuna*;
2. Başvuranın gözaltı sırasında avukat bulundurma hakkından yararlanmaması nedeniyle AIHS'nin 6. maddesinin 3 c) paragrafının 6. maddenin 1. paragrafıyla bağlantılı *olarak ihlâl edildiğine*;
3. a) AIHS'nin 44 / 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvurana;
 - i. manevi tazminat olarak 1.000 (bin) Euro *ödenmesine*;
 - ii. yargılama masraf ve giderleri için Avrupa Konseyi tarafından adli yardım başlığı altında verilen 850 Euro, 1.000 Euro'dan düşülmek kaydıyla kalan kısmın *ödenmesine*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 22 Eylül 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.